

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова вченої ради
27.02.2023
протокол № 3, п. 3

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 28.02.2023 № 25

Управлінський облік /

Accounting Management

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр»	/ bachelor
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	/ Management and administration
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»	/ Accounting and taxation
Освітня програма	Фінансовий контроль та аудит	/ Financial control and audut

Вінниця 2023

Розробник: Ірина Гладій, кандидат економічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Фінансовий контроль та аудит / Financial control and audit» - Покин'єчереда Віталій, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри обліку та оподаткування 13 лютого 2023 р. пр. № 03; засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету 17 лютого 2023 р. пр. № 02.

Рецензенти:

Покин'єчереда Віталій, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування ВТЕІ ДТЕУ

Комендант Діана, головний бухгалтер ТОВ «Вінницький деревообробний завод»

Редактор: Фатєєва Т.

Комп'ютерна верстка: Тимощук М.

Підп. до друку 16.03.2023. Формат 60x84/16. Папір офсетний

Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,51.

Обл.-вид. арк. 1,17. Тираж 2. Зам. № 36.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Мета вивчення дисципліни. Вивчення дисципліни «Управлінський облік» спрямоване на оволодіння здобувачами вищої освіти теоретико-методологічних засад та набуття практичних навичок щодо використання облікової інформації для аналізу діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень. Тривалість успішного функціонування будь-якого підприємства завжди залежала від ефективності прийнятих їх керівництвом рішень. Для прийняття таких рішень як у поточній виробничій діяльності, так і під час розробки стратегічних шляхів і напрямків господарювання підприємства необхідна відповідна інформаційна система. Саме такою інформаційною системою, яка здатна забезпечити прийняття обґрунтованих своєчасних рішень менеджерами усіх рівнів, є управлінський облік.

Мета вивчення дисципліни полягає у оволодінні методами виявлення, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю внутрішньогосподарської діяльності підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є система обліку операційної та стратегічної діяльності підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є облік витрат операційної діяльності та калькулювання виробничої собівартості продукції, аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку, моделі прийняття управлінських рішень на основі аналізу релевантної інформації.

Для вивчення навчальної дисципліни перед студентами поставлено такі завдання:

- формування інформаційної системи щодо управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.
- вивчення принципів і методів управлінського обліку;
- місце і роль в управлінні діяльністю підприємства, способи його організації;
- розкрити суть контрольної функції управлінського обліку на основі вивчення організації і методики обліку за центрами відповідальності, бюджетування діяльності підприємств;
- роль доцільності додаткових витрат на організацію управлінського обліку;
- формування навичок приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення на основі інформації про конкретні господарські ситуації.

Результати вивчення навчальної дисципліни її місце в освітньому процесі. В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти ОС «бакалавр» повинен знати: законодавчо-нормативні акти відповідно до яких здійснюється фінансовий облік; зміст національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; економічну сутність об'єктів обліку; організацію фінансового обліку підприємницької діяльності на підприємствах різних форм власності; особливості документального оформлення операцій з активами, капіталом і зобов'язаннями підприємства; методику відображення в обліку

господарських фактів, явищ та процесів, які пов'язані з фінансово-господарською діяльністю підприємства; методи виявлення, вимірювання, реєстрації та систематизації даних про діяльність підприємства; методику складання, подання та оприлюднення фінансової звітності.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Управлінський облік» для **освітньої програми «Фінансовий контроль та аудит»** формування комплексу компетентностей:

інтегральна компетентність:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аналізу, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

загальні компетентності для освітньої програми «Фінансовий контроль та аудит»:

ЗК 01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 03. Здатність працювати в команді.

ЗК 04. Здатність працювати автономно.

ЗК 07. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 11. Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.

ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

спеціальні (фахові) компетентності для освітньої програми «Фінансовий контроль та аудит»:

СК 01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

СК 02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК 03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

СК 09. Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування.

СК 10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

СК 11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти освітньої програми *«Фінансовий контроль та аудит»* з дисципліни *«Управлінський облік»* полягають:

ПР 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР 02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР 03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПР 04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПР 05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР 06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

ПР 08. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

ПР 09. Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

ПР 10. Розуміти теоретичні засади аудиту та вміти застосовувати його методи і процедури.

ПР 11. Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності.

ПР 13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.

ПР 14. Вміти застосовувати економіко-математичні методи в обраній професії.

ПР 15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

ПР 17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПР 18. Аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві.

ПР 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Міждисциплінарні зв'язки: програма упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, базується на вивченні таких нормативних дисциплін, як «Бухгалтерський облік».

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою КНТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти №12 від 07.02.2022).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувачі вищої освіти, які не погоджуються з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, мають право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів №32 від 07.02.2022).

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Теми	Кількість годин				Форми контролю	
	всього	З них				
		лекції	практ.	лабор.		СРС
Тема 1. Управлінський облік у системі бухгалтерського обліку	11	2	4		5	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 2. Класифікація та поведінка витрат, доходів в системі управлінського обліку	18	4	4		10	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 3. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування	18	4	4		10	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами	21	2	4		15	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 5. Система обліку та калькулювання за неповними витратами	21	2	4		15	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 6. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами	21	2	4		15	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 7. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень	18	4	4		10	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 8. Бюджетне планування та контроль	20	4	6		10	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності	16	2	4		10	УО, ПО, ІЗ, СУН
Тема 10. Стратегічний управлінський облік	16	2	4		10	УО, ПО, ІЗ, СУН
Підсумковий контроль	180	28	42		110	Екзамен

Умовні позначення:

УО – усне опитування;

ПО – письмове опитування;

ІЗ – індивідуальне завдання;

СУН – система управління навчанням MOODLE

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни (теми програми)

Тема 1. Управлінський облік у системі бухгалтерського обліку

Управлінський облік як складова процесу управління. Дані та їх перетворення в інформацію. Види інформації для цілей прийняття рішень користувачами (історична і прогнозна, фінансова і управлінська інформація).

Роль та місце управлінського обліку в системі сучасного менеджменту. Взаємозв'язок системи обліку та функцій управління. Поняття управлінського обліку.

Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку, ознаки порівняння. Основні відмінності управлінського і фінансового обліку. взаємозв'язок між управлінським та фінансовим обліком.

Предмет управлінського обліку. Зміст предмету, що розкривають його об'єкти. Принципи управлінського обліку. Функції управлінського обліку.

Системи управлінського обліку. Ознаки систем управлінського обліку. Автономна система рахунків управлінського обліку, її сутність та область застосування. Інтегрована система рахунків, її ознаки. Сутність спрощеної інтегрованої системи обліку.

Тема 2. Класифікація та поведінка витрат, доходів в системі управлінського обліку

Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат виробництва. Національні П(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати». Класифікація витрат за порядком формування фінансового результату підприємства. Класифікація витрат за економічними елементами. Класифікація витрат за видами діяльності. Порядок формування виробничої собівартості та собівартості реалізації відповідно П(С)БО 16 «Витрати». Класифікація витрат за статтями калькуляції.

Класифікація витрат з метою оцінки запасів і визначення фінансового результату: вичерпані та невичерпані, витрати на продукцію та витрати періоду; прямі та непрямі витрати; основні та накладні; одноелементні та комплексні; витрати на продукцію (роботи, послуги), витрати на процес та витрати центру відповідальності; елементи витрат та статті витрат.

Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень і планування: змінні (умовно-змінні) та постійні (умовно-постійні); релевантні та нерелевантні; дійсні та можливі; маржинальні та середні; витрати, які враховуються при прийнятті рішень, витрати, які не враховуються при прийнятті рішень, безповоротні та вміненні (уявні) витрати.

Класифікація витрат з метою здійснення процесу контролю та регулювання: продуктивні та непродуктивні; регульовані та нерегульовані; контрольовані та неконтрольовані; в межах норм, відхилення від норм.

Аналіз поведінки витрат. Чинники (фактори) витрат. Оцінювання витрат. Функція витрат. Методи визначення функції витрат. Технологічний (інжиніринговий) аналіз. Аналіз рахунків. Метод вищої – нижчої точки (аналіз діапазону обсягів діяльності). Метод візуальних пристосувань. Регресійний аналіз. Спрощений статистичний аналіз.

Визначення доходу згідно з П(С)БО 15 «Дохід». Класифікація, оцінка доходів та її значення в управлінському обліку.

Спільні риси та відмінності в класифікації витрат, доходів у фінансовому та управлінському обліку.

Тема 3. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування

Економічна сутність собівартості продукції (робіт, послуг). Види собівартості у фінансовому та управлінському обліку. Склад витрат, що формують собівартість.

Сутність і мета калькулювання. Визначення калькулювання та калькуляції. Завдання калькулювання. Калькуляція як об'єкт управління. Види калькуляцій за ознаками: за часом складання; за рівнем охоплення витрат; за характером виробництва; в залежності від об'єкту калькулювання.

Етапи процесу калькулювання. Обсяг калькуляційної роботи. Принципи калькулювання. Об'єкти калькулювання. Калькуляційні одиниці.

Основні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції: нормативний, попередільний, позамовний.

Облік витрат виробництва за елементами і статтями калькуляції. Типова номенклатура статей калькуляції. Регламентація статей калькулювання у відповідності з обліковою політикою підприємства. Порядок віднесення матеріальних витрат на собівартість: пропорційно нормативним витратам на фактичне виробництво продукції; методом коефіцієнтів; методом розподілу матеріалів пропорційно обсягу діяльності.

Послідовність розподілу загальної суми непрямих (загальновиробничих) витрат. Метод прямого розподілу; метод послідовного розподілу; метод розподілу взаємних послуг. База розподілу непрямих витрат: кількість продукції; пряма зарплата виробничих робітників; прямі матеріальні витрати; відпрацьований час. Кошторисна ставка розподілу непрямих витрат, методика її визначення.

Характеристика продуктів спільного виробництва. Процес розподілу продукції, що спільно виготовляється. Точка розподілу виробничих витрат. Методи оцінки продуктів спільного виробництва. Визначення виробничої собівартості методом виключення витрат; методом розподілу витрат; комбінованим методом.

Брак у виробництві. Нормований та ненормований брак. Порядок обліку браку з нульовою та ненульовою вартістю. Облік браку з наявністю незавершеного виробництва.

Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами

Сутність системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними виробничими витратами.

Позамовний метод калькулювання, його сутність, сфера застосування. Акумуляція витрат за позамовною калькуляцією. Розподіл накладних витрат при позамовному калькулюванні. Визначення ставки накладних витрат. Карта аналітичного обліку витрат, її зміст та призначення.

Сутність попроцесного методу калькулювання. Сфера застосування. Особливості підприємств, що відповідають вимогам попроцесного методу калькулювання. Спосіб організації руху продукції за попроцесним методом. Основні операції, за допомогою яких здійснюється облік витрат методом попроцесної калькуляції.

Попередільний метод обліку і калькулювання. Порядок розрахунку фактичної собівартості при попередільному методі калькулювання витрат: складання виробничого звіту; визначення кількості зразків продукції; визначення еквіваленту зразків готової продукції; розрахунок собівартості еквівалента зразка готової продукції. Особливості застосування однопредільного методу. Напівфабрикатний та безнапівфабрикатний методи калькулювання.

Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (АВС-метод). Сфери застосування АВС-методу. Порівняльна характеристика традиційних та функціональних систем калькулювання. Вплив способів калькулювання на фінансовий результат діяльності підприємства.

Тема 5. Система обліку та калькулювання собівартості за неповними витратами

Переваги та недоліки системи калькулювання змінних витрат. Принципи калькулювання собівартості за змінними витратами. Порядок облікових робіт у системі калькулювання за змінними витратами.

Облік витрат і калькулювання собівартості продукції по системі директ-кост, його суть, сфера застосування. Порядок розрахунку маржинального доходу. Значення маржинального доходу в системі калькулювання за змінними витратами. Простий «Директ-костинг». Маржинальний дохід. Порядок формування собівартості за методом «Директ-костингу». Розвинутий «Директ-костинг».

Звіт про доходи і витрати, складений за методом маржинального доходу. Маржинальний дохід, чистий дохід (збиток). Вплив калькулювання змінних витрат на прибуток. Переваги та недоліки калькулювання за змінними витратами.

Тема 6. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами

Нормативний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, його суть, сфера застосування. Облік витрат за окремо діючими нормами, урахування відхилень, виявленні місць, причин і винуватців відхилень. Облік зміни норм. Складання і періодичне коригування нормативної калькуляції. Визначення фактичної собівартості.

Нормативні прямі матеріальні витрати, нормативні прямі витрати на оплату праці, нормативні загальновиробничі витрати. Види нормативів витрат та організація їх розробки. Норми прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці; загальновиробничих витрат. Етапи калькулювання за нормативними витратами. Техніка калькуляційних розрахунків за нормативним методом.

Стандарт-кост. Бухгалтерські проводки при використанні системи стандарт-кост.

Відхилення прямих матеріальних витрат: за рахунок ціни матеріалів; за рахунок використання матеріалів.

Відхилення прямих витрат на оплату праці: за рахунок тарифної ставки; за рахунок продуктивності праці.

Відхилення змінних виробничих накладних витрат: за рахунок ставки розподілу змінних накладних витрат; за рахунок продуктивності праці.

Відхилення постійних виробничих накладних витрат із-за виконання бюджету та зміни обсягу виробництва. Контрольоване відхилення.

Дослідження відхилень: повторювальність відхилень; контрольованість; позитивні відхилення; вартість та користь відхилення.

Порівняльна характеристика нормативного методу та методу «Стандарт-кост».

Значення нормативного методу обліку витрат для планування, контролю та прийняття управлінських рішень.

Тема 7. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень

Процес прийняття рішень. Порядок формування релевантної та нерелевантної інформації.

Сутність, значення аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг - прибуток» (CVP- аналіз). Аналіз беззбитковості. Точка беззбитковості. Розрахунок точки беззбитковості за допомогою рівняння. Точка беззбитковості у грошових та натуральних одиницях. Маржинальний дохід на одиницю. Коефіцієнт маржинального доходу. Графічний аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Припущення, покладені в основу аналізу взаємозв'язку “витрати – обсяг – прибуток”.

Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, ціни та (або) обсягу реалізації. Запас міцності. Коефіцієнт запасу міцності. Показник запасу міцності.

Порівняння звітів про прибуток. Диференційний аналіз. Структура витрат. Порівняння маржинального доходу. Операційний важіль.

Рішення про спеціальне замовлення: маржинальний дохід; диференційний аналіз релевантних доходів та витрат; врахування можливих витрат при відсутності вільної потужності; врахування можливих довгострокових наслідків прийняття управлінських рішень.

Рішення про розширення чи скорочення сегментів.

Рішення про виробництво чи купівлю комплектуючих виробів. Визначення релевантної виробничої собівартості компоненту; диференційний аналіз витрат, врахування якісних факторів.

Рішення про оптимальне використання ресурсів в умовах обмежень.

Тема 8. Бюджетне планування та контроль

Стратегічне планування. Бюджетування та види бюджетів.

Зведений бюджет. Операційні бюджети. Фінансові бюджети.

Складання та узгодження бюджетів. Бюджет продажу. Бюджет виробництва. Бюджет використання матеріалів. Бюджет придбання матеріалів. Бюджет очікуваних витрат за придбані матеріали. Бюджет прямих витрат на оплату праці. Бюджет виробничих накладних витрат. Бюджет собівартості виробленої продукції. Бюджет адміністративних витрат. Бюджет витрат на збут. Бюджетний звіт про прибуток. Бюджет грошових коштів. Бюджетний баланс.

Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень. Управління за відхиленнями за допомогою бюджетів. Звіт про виконання. Відхилення внаслідок планування. Відхилення внаслідок діяльності. Гнучкий бюджет. Відхилення від гнучкого бюджету. Відхилення за рахунок обсягу діяльності. Методика обрахунку відхилень від бюджету за рахунок продажу в умовах різних систем калькулювання.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності

Централізовані та децентралізовані моделі управління. Центр відповідальності, принципи їх діяльності. Облік відповідальності. Центр витрат. Центр прибутку. Центр інвестицій. Взаємозв'язок звітів центрів відповідальності різних рівнів управління.

Оцінка діяльності центрів інвестицій. Прибутковість інвестицій. Піраміда Дюпона. Збільшення прибутку шляхом збільшення витрат. Збільшення прибутку шляхом зниження витрат. Зменшення активів. Залишковий прибуток. Плата за капітал.

Рішення щодо ціноутворення. Економічна модель ціноутворення. Встановлення оптимальної ціни реалізації. Трансфертне ціноутворення. Функції та методи визначення трансфертних цін. Особливості обліку і звітності по сегментах бізнесу.

Специфіка формування інформації для прийняття довгострокових рішень. Статичні та динамічні методи оцінки інвестицій. Оцінка проектів капітальних вкладень.

Тема 10. Стратегічний управлінський облік

Характеристика стратегічного управлінського обліку. Місце та значення його для менеджменту. Калькулювання витрат за етапами життєвого циклу продукції.

Калькулювання цільової собівартості (система «Таргет-костинг»).

Система безперервного удосконалення діяльності («Кайзен-костинг»).

Облік витрат на якість продукції.

Взаємозв'язок калькулювання та управління на основі діяльності. Порівняння традиційного та сучасного підходів до управління якістю. Вимірники якості. Операційні вимірники часу. Теорія обмежень і облік продуктивності. Система «якраз вчасно».

Система збалансованих показників (The Balanced Scorecard, BSC). Її сутність, особливості та аспекти застосування на підприємстві. Поняття про внутрішні бізнес-процеси. Показники які характеризують внутрішньофірмові

процеси. Значення системи збалансованих показників. Використання системи збалансованих показників в процесі оцінки інвестиційних проектів. Етапи впровадження BSC на підприємстві.

Облік витрат для безперервного вдосконалення діяльності. Калькулювання життєвого циклу виробу. Цільове калькулювання. Процес бюджетування прибутку за умов безперервного вдосконалення. Порівняння калькулювання стандартних витрат і калькулювання для безперервного вдосконалення.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність управлінського обліку, його основні функції, відмінності від фінансового обліку - предмет і об'єкти управлінського обліку - основні принципи організації управлінського обліку на підприємстві <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснити роль управлінського обліку в системі сучасного менеджменту; - застосовувати на практиці основні принципи організації управлінського обліку на підприємстві. 	<p>Тема 1. Управлінський облік у системі бухгалтерського обліку.</p> <p>Лекція 1.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність управлінського обліку. 2. Об'єкти управлінського обліку. 3. Метод та методичні прийоми управлінського обліку. 4. Організація управлінського обліку на підприємстві. <p>Література:</p> <p>Основна: 1-6</p> <p>Додаткова : 1-16</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Етапи розвитку управлінського обліку з точки зору різних авторів. 2. Варіанти організації управлінського обліку на підприємстві. 	5
	<p>Практичне заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела інформації для управлінського обліку. 2. Взаємозв'язок між функціями управління та системою обліку. 3. Схеми організації управлінського обліку. 4. Стадії проектування системи управлінського обліку. 	2
	<p>Практичне заняття 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація управлінського обліку доходів та витрат у загальній системі обліку. 2. Організація управлінського обліку доходів та витрат у інтегрованій системі обліку. 3. Організація управлінського обліку доходів та витрат у переплетеній системі обліку. 	2

<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості класифікації витрат, доходів в управлінському обліку; - характеристику основних видів витрат - відмінності класифікації витрат, доходів в управлінському та фінансовому обліку; - поняття функції витрат та методів дослідження їх поведінки <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснювати розподіл витрат підприємства залежно від мети - застосовувати сучасні методи для дослідження поведінки витрат і аналізувати результати 	<p>Тема 2. Класифікація та поведінка витрат, доходів в системі управлінського обліку</p> <p>Лекція 2.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки та принципи класифікації витрат та доходів. Визнання витрат та доходів згідно П(С)БО 16 «Витрати». 2. Класифікація витрат з метою оцінки запасів та визначення фінансових результатів діяльності підприємств. 3. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень і планування. 	2
	<p>Лекція 3.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація витрат з метою здійснення процесу контролю та регулювання 2. Поведінка та функція витрат. <p>Література:</p> <p>Основна: 1-8</p> <p>Додаткова : 1-16</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні тенденції в управлінні витратами, доходами та різне тлумачення поняття «витрати підприємства». 2. Сутність класифікації витрат за економічними елементами і статтями калькуляції. 3. Основні ознаки вітчизняної класифікації витрат за П(С)БО та в управлінському обліку. 	10
	<p>Практичне заняття 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визнання витрат згідно П(С)БО 16 «Витрати», елемент витрат, об'єкт витрат. 2. Прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати. 3. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень і планування. 	2

	<p>Практичне заняття 4.</p> <p>1. Ставка розподілу накладних витрат підприємства та за цехами.</p> <p>2. Характеристика основних методів статистики і аналізу для визначення функції витрат. Поведінка витрат.</p> <p>3. Відмінності в класифікації витрат і доходів у фінансовому та управлінському обліку.</p>	2
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - економічну сутність собівартості, види її, що використовують в управлінському та фінансовому обліку - склад витрат, що формують ці види собівартості - характеристики методів обліку витрат - розрізняти об'єкти обліку та об'єкти калькулювання.- методи контролю за витрачанням ресурсів на виготовлення продукції - принципи розподілу непрямих витрат - види калькуляцій <p>Вміти:</p> <p>визначати на підприємстві об'єкти обліку та об'єкти калькулювання</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати різні варіанти розподілу непрямих витрат -розраховувати різні види собівартості і застосовувати їх в управлінні підприємством 	<p>Тема 3. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування</p> <p>Лекція 4.</p> <p><u>План лекції</u></p> <p>1. Сутність собівартості продукції, її види.</p> <p>2. Поняття про калькулювання. Об'єкти обліку та об'єкти калькулювання.</p> <p>3. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції</p>	2
	<p>Лекція 5.</p> <p><u>План лекції</u></p> <p>1. Прямий метод розподілу витрат обслуговуючих підрозділів на виробничі.</p> <p>2. Послідовний метод розподілу витрат обслуговуючих підрозділів на виробничі.</p> <p>3. Метод взаємних послуг при розподілі витрат обслуговуючих підрозділів на виробничі.</p> <p>4. Коефіцієнтний метод розподілу витрат обслуговуючих підрозділів на виробничі.</p> <p>Література:</p> <p>Основна: 1-8</p> <p>Додаткова : 1-16</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <p>1. Види собівартості у фінансовому обліку.</p> <p>2. Склад витрат операційної діяльності (витрат періоду).</p> <p>3. Постійні і змінні загальновиробничі витрати, їх розподіл, база розподілу.</p> <p>4. Способи калькулювання собівартості продукції. Види калькуляцій.</p> <p>2. Склад витрат, що формують різні види собівартості.</p>	10

	<p>Практичне заняття 5.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність собівартості продукції, принципи і критерії її формування 2. Облік і контроль прямих витрат на виробництво. 3. Основні методи калькулювання продукції. 	2
	<p>Практичне заняття 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи розподілу витрат комплексного виробництва. 2. Форми планової та звітної калькуляції. 3. Методи розподілу витрат допоміжних виробництв між виробничими підрозділами. 	2
<p>-Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - суть, переваги і недоліки калькулювання за повними виробничими витратами - методику визначення собівартості з використанням різних методів калькулювання – за замовленнями, за процесами, на основі діяльності - переваги, недоліки кожного методу калькулювання і сфери застосування - вплив методу калькулювання на фінансовий результат <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розраховувати собівартість продукції (робіт, послуг) із застосуванням методів калькулювання за замовленнями, за процесами, на основі діяльності - використовувати цю інформацію в управлінні підприємством 	<p>Тема 4. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами</p> <p>Лекція 6.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність системи обліку та калькулювання собівартості продукції за повними виробничими витратами. 2. Характеристика позаповного методу обліку витрат і калькулювання собівартості. 3. Характеристика калькулювання собівартості продукції за видами діяльності. <p>Література:</p> <p>Основна: 1-8</p> <p>Додаткова : 1-16</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Характеристика напівфабрикатного і безнапівфабрикатного варіантів попроцесного методу обліку витрат і калькулювання собівартості. 2. Сфера застосування методів обліку витрат і калькулювання собівартості за повними виробничими витратами. 	15
	<p>Практичне заняття 7.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Собівартість продукції і собівартість одиниці продукції. 2. Виробнича та повна собівартість продукції (робіт, послуг), їх склад. 3. Система обліку та калькулювання собівартості за повними витратами. 	2

	<p>Практичне заняття 8.</p> <p>1. Методика калькулювання собівартості за процесами.</p> <p>2. Безнапівфабрикатний варіант попередільного методу та напівфабрикатний метод калькулювання.</p> <p>3. Калькулювання собівартості продукції за видами діяльності (ABC-метод).</p>	2
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - суть формування собівартості за неповними витратами - поняття простого і розвинутого «Директ-костингу» - основні показники, які формуються в системі «Директ-костингу» <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поділяти витрати на змінні та постійні - визначати маржинальний дохід - розраховувати собівартість за неповними витратами та застосовувати у практичній діяльності 	<p>Тема 5. Система обліку та калькулювання собівартості за змінними витратами</p> <p>Лекція 7.</p> <p><u>План лекції</u></p> <p>1. Сутність системи обліку та калькулювання собівартості за неповними витратами</p> <p>2. Простий «директ-костинг».</p> <p>3. Розвинутий «директ-костинг».</p> <p>Література:</p> <p>Основна: 1-8</p> <p>Додаткова : 1-16</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <p>1. Вплив калькулювання за неповними витратами на величину прибутку підприємства;</p> <p>2. Значення і сфери застосування калькулювання за неповними витратами</p>	15
	<p>Практичне заняття 9.</p> <p>1. Маржинальний дохід: особливості його рахунку.</p> <p>2. Простий «директ-костинг», його суть, сфера застосування.</p> <p>3. Маржинальний дохід, чистий дохід (збиток).</p>	2
	<p>Практичне заняття 10.</p> <p>1. Розвинений «директ-костинг», його суть, сфера застосування.</p> <p>2. Методика багатоступеневого покриття постійних витрат.</p> <p>3. Переваги та недоліки калькулювання за змінними витратами.</p>	2

<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні засади організації нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості - підходи до розробки норм витрат - послідовність обліку змін та відхилень від норм - методику аналізу відхилень від норм та застосування інформації в управлінні <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обрати підхід до розробки норм витрат, скласти нормативну калькуляцію - визначати відхилення від норм, проаналізувати їх та надати рекомендації 	<p>Тема 6. Система обліку та калькулювання за нормативними витратами</p> <p>Лекція 8.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть, значення нормативного методу обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. 2. Поняття про норми витрат, їх розробка. 3. Облік змін та відхилень від норм. <p>Література:</p> <p>Основна: 1-8</p> <p>Додаткова : 1-16</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика норм матеріалів, часу, виробітку 2. Спільні риси та відмінності нормативного методу та «Стандарт-кост» 	15
	<p>Практичне заняття 11.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні елементи нормативного методу обліку витрат і калькулювання. 2. Нормативний метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, його суть, сфера застосування. 3. Нормативні прямі матеріальні, прямі витрати на оплату праці та нормативні загальновиробничі витрати. 	2
	<p>Практичне заняття 12.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і сфера застосування методу документування відхилень. 2. Сутність і сфера застосування методу партійного розкрою. 3. Суть управління за відхиленнями. 	2
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - етапи прийняття рішень та методику формування облікової інформації для них - суть економічної та бухгалтерської моделі аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг - прибуток» - методи визначення точки беззбитковості - поняття запасу міцності, операційного важеля 	<p>Тема 7. Аналіз інформації для прийняття управлінських рішень</p> <p>Лекція 9.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процес прийняття рішень та релевантність облікової інформації 2. Визначення точки беззбитковості. 3. Розрахунок запасу міцності. 4. Визначення точки беззбитковості при виробництві декількох видів продукції. 	2

<p>- методику проведення диференціального аналізу релевантної інформації з метою прийняття рішень в процесі операційної діяльності</p> <p>- методи оцінки проектів довгострокових рішень</p> <p>Вміти:</p> <p>- обрати метод та визначити точку беззбитковості</p> <p>- розрахувати запас міцності, операційний важіль</p> <p>- робити висновки за результатами розрахунків</p> <p>- визначати за обліковими даними релевантні витрати, доходи в кожній конкретній господарській ситуації</p> <p>- порівнювати їх та давати рекомендації для прийняття рішень</p> <p>- розрахувати основні показники для оцінки інвестицій та проектів капітальних вкладень</p>	<p>Лекція 10. <u>План лекції</u></p> <p>1. Розрахунки теоретичної, практичної та нормальної виробничої потужності, їх застосування в управлінському обліку.</p> <p>2. Методи оцінки витрат. Оцінка витрат за допомогою методу аналізу рахунків та вищої-нижчої точки.</p> <p>3. Прийняття рішень про обсяг виробництва, про спеціальне замовлення.</p> <p>4. Методи оцінки проектів капітальних вкладень</p> <p>Література: Основна: 1-8 Додаткова : 1-16 Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду:</p> <p>1. Сутність економічної та бухгалтерської моделі аналізу взаємозв'язку «Витрати – обсяг - прибуток»</p> <p>2. Поняття точки беззбитковості та основні методи її визначення</p> <p>3. Поняття запасу міцності, операційного важеля</p> <p>4. Припущення, яких необхідно дотримуватись при аналізі співвідношення «Витрати – обсяг - прибуток».</p>	10
	<p>Практичне заняття 13.</p> <p>1. Мета та методи аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку</p> <p>2. Аналіз впливу зміни витрат та обсягу виробництва і реалізації продукції на прибуток підприємства.</p> <p>3. Взаємозв'язок "витрати – обсяг – прибуток" в умовах великого асортименту.</p>	2
	<p>Практичне заняття 14.</p> <p>1. Сутність релевантного підходу та диференційного аналізу при прийнятті управлінських рішень.</p> <p>2. Аналіз інформації при прийнятті операційних управлінських рішень.</p> <p>3. Управлінські рішення стосовно ціноутворення.</p>	2

<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність понять планування, бюджетування - підходи та послідовність складання бюджетів різних рівнів - методику контролю за виконанням бюджетів <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формувати інформацію для складання бюджетів - аналізувати виконання бюджетів з групуванням відхилень на сприятливі та несприятливі 	<p>Тема 8. Бюджетне планування та контроль</p> <p>Лекція 11.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Планування і бюджетування: суть, мета і призначення 2. Підходи до складання бюджетів. 	2
	<p>Лекція 12.</p> <p><u>План лекції</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види бюджетів 2. Послідовність складання бюджетів 3. Контроль за виконанням бюджетів <p>Література:</p> <p>Основна: 1-8</p> <p>Додаткова : 1-16</p> <p>Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота:</p> <p>Опрацювання лекційного матеріалу.</p> <p>Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методика складання бюджетів прямих витрат на виробництво, виробничих накладних витрат 2. Складання бюджетів витрат операційної діяльності. 	10
	<p>Практичне заняття 15.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складання та узгодження планів та бюджетів. 2. Бюджетування “з нуля”. 3. Бюджетування через приріст. 4. Основні етапи бюджетного процесу. 	2
	<p>Практичне заняття 16.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Технологія складання операційних бюджетів. 2. Технологія складання фінансових бюджетів. 3. Методика складання гнучкого бюджету. 4. Аналіз відхилень гнучкого бюджету від статичного. 	2
	<p>Практичне заняття 17.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складові загального відхилення прибутку у процесі гнучкого бюджетування. 2. Характеристика основних варіантів порядку організації процесу бюджетування на підприємстві. 3. Охорона праці фахівців з управлінського обліку. 	2

<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність і типи центрів відповідальності - етапи робіт з організації обліку відповідальності - методику використання різних методів для оцінки діяльності центрів відповідальності - поняття трансфертної ціни <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виділяти на підприємстві різні типи центрів відповідальності - використовувати калькулювання стандартних витрат для оцінки діяльності центрів відповідальності 	<p>Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності Лекція 13. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття центрів відповідальності, їх типи 2. Облік і оцінка відповідальності з використанням різних методів. 3. Звітність центрів відповідальності. 4. Поняття про трансфертне ціноутворення. <p>Література: Основна: 1-8 Додаткова : 1-16 Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Використання методу « тариф-година- машина» для оцінки діяльності центрів відповідальності 2. Формування показників для оцінки діяльності різних типів центрів відповідальності 	10
	<p>Практичне заняття 18.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Центри відповідальності, взаємозв'язок їх звітів на різних рівнях управління. 2. Визначення відхилень прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, загальновиробничих витрат. 3. Встановлення трансфертних цін. 	2
	<p>Практичне заняття 19.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Трансфертне ціноутворення, його завдання. 2. Показники діяльності центрів відповідальності. 	2

<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність системи стратегічного управлінського обліку та актуальність її створення - розуміти суть калькулювання за етапами життєвого циклу -розуміти суть калькулювання за системами «Таргет-костинг», «кайзен-костинг» - розуміти суть ланцюга цінності <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати витрати на етапах життєвого циклу продукції - розраховувати цільову собівартість - використовувати систему «кайзен-костинг» для різних видів діяльності 	<p>Тема 10. Стратегічний управлінський облік Лекція 14. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика стратегічного управлінського обліку, його значення для менеджменту 2. Калькулювання витрат за етапами життєвого циклу продукції 3. Калькулювання цільової собівартості (система «Таргет-костинг») 4. Облік витрат з метою безперервного удосконалення діяльності (система «кайзен-костинг») <p>Література: Основна: 1, 4, 5 Додаткова : 2, 16 Інтернет-ресурси: 1-5</p>	2
	<p>Самостійна робота: Опрацювання лекційного матеріалу. Питання до розгляду:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про ланцюг цінності, варіанти його формування 2. Система «кайзен-костинг» та її застосування в різних галузях 	10
	<p>Практичне заняття 20.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Калькулювання витрат за етапами життєвого циклу продукції. 2. Взаємозв'язок калькулювання та управління на основі діяльності. 3. Порівняння традиційного та сучасного підходів до управління якістю. 4. Облік витрат для безперервного вдосконалення діяльності. 	2
	<p>Практичне заняття 21.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Функції та принципи організації стратегічного управлінського обліку 2. Ланцюжок цінності і витрати на якість. 3. Система збалансованих показників (The Balanced Scorecard, BSC). 	2
Всього		180/6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література

1. Гнатишин Л., Прокопишин О. *Організація обліку : навч. посіб.*. Львів : Магнолія 2006, 2019. 432 с.
2. Голов С. Ф. *Управлінський облік : підручник*. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 534 с.
3. Гуцаленко Л. *Управлінський облік: навчальний посібник*. К.ЦНЛ. 2020. 370с.
4. Лень В. С. *Управлінський облік : підручник*. 2-ге вид., випр. Київ : Каравела, 2019. 260 с.
5. *Облікова політика підприємства : навч. посіб.* / Ю. А. Верига, В. А. Кулик, Ю. О. Ночовна, С. Ю. Іванюк. Київ : Центр учбової літератури, 2017. –312 с.
6. Патрин Г.О. *Управлінський облік: підручник*. Львів. Видавництво Львівської політехніки. 2017. 340с.
7. Петришин Л. П., Сиротюк Г.В. *Звітність підприємств : навч. посіб.* Львів : Магнолія 2006, 2019. 413 с.
8. Сіренко Н.М. *Управлінський облік у схемах і таблицях*. Навчальне видання. / Н.М. Сіренко, І. В. Барішевська/ Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв. 2018. 69 с.

Додаткова література

1. Про фінансовий облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 - XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Карпенко Р. В. *Облік, калькуляція і звітність у закладах ресторанного господарства : навч. посіб.* / Р. В. Карпенко, В. М. Кузнецов, Н. Г. Салогуб. Харків : Світ Книг, 2019. 288 с.
3. Гура Н. О., Мельник Т.Г. *Облік на підприємствах малого бізнесу : підруч.* Київ, 2018. 288 с.
4. *Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб.* / [Л. А. Янковська, З. Б. Живко, І. І. Стеців, Ж. В. Семчук, М. О. Живко, В. М. Мельникович].. 2-ге вид., стер. Львів : Магнолія 2006, 2019. 384 с.
5. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затв. наказом М-ва фінансів України від 20.10.99 р. № 246. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Затв. наказом М-ва фінансів України від 29.11.99 р. № 290. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затв. наказом М-ва фінансів України від 31.12.99 р. № 318. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: Наказ М-ва фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

10. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ М-ва фінансів України від 24.05.95 р. № 88. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

11. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ М-ва фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

12. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ М-ва фінансів України від 10.01.2007 р. № 2 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

13. Митний кодекс України від 11.08.2002 р. №92-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

14. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435 - IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 - IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

16. Податковий кодекс України від 02.12.10 р., №2755 –VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

Інтернет-джерела

1. <https://dtkt.com.ua/>
2. <https://blank.com.ua/>
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
4. <https://buhgalter911.com/uk/>
5. <https://ibuhgalter.net/>
6. <https://interbuh.com.ua/ua/>